

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดชั้น และการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดคดีอุกฉกรรจ์¹

สนั่น ถื่อแก้ว²

การพัฒนาและการจัดการระบบเรือนจำในประเทศไทยมีประวัติศาสตร์ยาวนานที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษและการฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยเริ่มต้นจากสมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ที่ไม่มีระบบเรือนจำชัดเจน การลงโทษมักมีลักษณะรุนแรง เช่น การเฆี่ยน, ตัดหัว, หรือขังในห้องมืด ภายหลังการขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (ร.1) ได้มีการพัฒนาในระบบตุลาการและเริ่มมีการจัดตั้งเรือนจำ โดยเน้นการลงโทษที่ไม่รุนแรงจนเกินไป ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411) ได้มีการปฏิรูประบบเรือนจำอย่างจริงจัง โดยทรงตั้งกรมราชทัณฑ์และดำเนินการปรับปรุงระบบเรือนจำให้สอดคล้องกับมาตรฐานการควบคุมแบบยุโรป การฝึกอาชีพและการจำแนกนักโทษตามประเภทของความผิด

บทบาทของเรือนจำในปัจจุบัน ระบบเรือนจำในประเทศไทยมีบทบาทที่หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่กักขังผู้กระทำผิด แต่ยังเป็นสถานที่ที่มีหน้าที่ในการลงโทษ ป้องกันการกระทำผิด ฟื้นฟูและคืนผู้กระทำผิดกลับสู่สังคม การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมีความสำคัญตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยเน้นการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ต้องขังทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และทักษะชีวิต เช่น การฝึกอาชีพ การเรียนออนไลน์ หรือการบำบัดยาเสพติด

กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดหน้าที่หลักของเรือนจำไว้ 4 ประการ ได้แก่ ควบคุมผู้ต้องขังตามคำพิพากษาของศาล ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามกฎหมายและเคารพสิทธิของพวกเขา ฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ต้องขังในหลายด้านเตรียมความพร้อมในการกลับสู่สังคมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และการประสานงานกับภาคประชาชน

การจำแนกประเภทของผู้ต้องขัง เป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารจัดการเรือนจำ โดยการแยกผู้ต้องขังตามลักษณะต่าง ๆ เช่น ประเภทอาชญากรรม (อาชญากรรมรุนแรงหรือไม่รุนแรง) เพศ อายุ และประวัติทางอาชญากรรม การจำแนกประเภทเหล่านี้ช่วยในการประเมินความเสี่ยง และความต้องการเฉพาะตัวของ

---

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดชั้นและการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดคดีอุกฉกรรจ์โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์พิมพ์ใจ รื่นเริง และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์สุเมธ จานประดับ และรองศาสตราจารย์สุชินี รัตนวราห

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ต้องขังเพื่อจัดสรร โปรแกรมฟื้นฟูที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น ผู้ต้องขังที่มีปัญหาสุขภาพจิตอาจต้องได้รับการดูแล พิเศษ

มาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (UN) ที่รู้จัก ในชื่อ “กฎแมนเดลา”³ มีการกำหนดหลักการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เช่น การแยกผู้ต้องขังตามประเภทของ อาชญากรรมและลักษณะพฤติกรรม รวมถึงการปฏิบัติที่เคารพสิทธิของผู้ต้องขังอย่างเต็มที่ การจำแนกผู้ต้องขัง ตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นวิธีการสำคัญในการเตรียมผู้ต้องขังกลับสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการจำแนกผู้ต้องขัง กระบวนการจำแนกผู้ต้องขังประกอบไปด้วยหลายขั้นตอน โดยเริ่มจาก การเก็บข้อมูลพื้นฐาน เช่น ชื่อ, อายุ, ประวัติการศึกษา, ประวัติการทำงาน การสัมภาษณ์เพื่อทำความเข้าใจภูมิ หลังและสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง การใช้เครื่องมือประเมินจิตวิทยาเพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางจิตใจ และ พฤติกรรม รวมไปถึงการตรวจสอบประวัติอาชญากรรม เพื่อประเมินรูปแบบและสาเหตุของอาชญากรรมที่ เกิดขึ้น การจำแนกนี้จะช่วยในการพัฒนาโปรแกรมฟื้นฟูที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล โดยการจัดชั้นนักโทษ เต็ดขาด เป็นวิธีการบริหารจัดการเรือนจำที่มีความสำคัญในการแยกแยะนักโทษตามพฤติกรรมและระดับความ เสี่ยง โดยการจัดชั้นนักโทษเด็ดขาดในประเทศไทยเริ่มต้นหลังปี พ.ศ. 2545 ซึ่งได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสม ตามมาตรฐานสากล เช่น กฎแมนเดลา โดยการจัดชั้นนักโทษเด็ดขาดช่วยในการประเมินพฤติกรรมและการ ปรับตัวของนักโทษ และใช้ประกอบการพิจารณาการให้สิทธิต่าง ๆ เช่น การลดโทษหรือการปล่อยตัวก่อน กำหนด ดังนั้น การจำแนกและการจัดชั้นนักโทษเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารจัดการเรือนจำอย่างมี ประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมผู้ต้องขังให้พร้อมกลับสู่สังคม และส่งเสริมการฟื้นฟูอย่างเหมาะสม การพัฒนาเรือนจำในประเทศไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิรูประบบการลงโทษ และการฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยมุ่งเน้นที่การจัดการผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบตามความต้องการและพฤติกรรมของ แต่ละบุคคล ซึ่งวัตถุประสงค์ของการศึกษารุ่นนี้ ก็เพื่อศึกษาความเป็นมา และความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับการ จัดชั้น และการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด ฯลฯ ศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดชั้น และการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดชั้นและการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดและระเบียบ ต่าง ๆ รวมถึงกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ปัญหาบังคับใช้ในการจัดชั้นนักโทษเด็ดขาดรวมถึงเลื่อนชั้น นักโทษเด็ดขาดที่เกิดความไม่เป็นธรรมในคดีอุกฉกรรจ์ กระบวนการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดที่เกิดความไม่เป็น ธรรมในคดีอุกฉกรรจ์ คดีสะเทือนขวัญ หรือเป็นที่สนใจของประชาชนและเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข

---

³ กฎกรุงเทพ (Bangkok Rules, UN 2010) และ มาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (UN Standard Minimum Rules – Mandela Rules)

กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดชั้นและการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์คดีสะเทือนขวัญ หรือคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชน

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า เรื่องการจัดชั้นในคดีนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์ คดีสะเทือนขวัญ หรือคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชนดังกล่าวมีปัญหาทางกฎหมาย จึงต้องศึกษาวิจัยเพื่อนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายนี้ และนำไปศึกษาต่อได้อีก และมีสภาพปัญหาอันเป็นประเด็นสำคัญที่จะใช้เป็นกรณีศึกษาดังนี้

ประเด็นแรก ปัญหาเกี่ยวกับการจัดชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์ให้อยู่ในชั้นต้องปรับปรุงมาก ตามกฎกระทรวง ข้อ 3 (5) โดยที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำไปโดยขาดสติสัมปชัญญะหรือมีข้อต่อสู้อื่น ๆ ที่ยกขึ้นมาต่อสู้ในชั้นศาลหรืออ้างเหตุบรรเทาโทษ ตามกฎกระทรวง กำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขของนักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ.2562 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560⁴

ประเด็นที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ใบอบรมในการสอบเลื่อนชั้นของนักโทษเด็ดขาดที่กระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์คดีสะเทือนขวัญ หรือคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชน ตามกฎกระทรวง ข้อ3(5)

ประเด็นที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับการจัดชั้นนักโทษเด็ดขาดใหม่ในคดีที่ 2 หรือคดีหลังที่มีผลให้ชั้นลดลงสำหรับนักโทษเด็ดขาดที่กระทำความผิดหลายคดีนั้น หากปรากฏว่าเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ผู้บัญชาการเรือนจำพิจารณาจัดชั้น และพิจารณาเลื่อนชั้น แม้อคดีอื่นยังไม่ถึงที่สุด

เมื่อวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่ได้ศึกษามาข้างต้นแล้วนั้น ผู้ศึกษาได้สรุปปัญหาและกระบวนการเกี่ยวกับการจำแนกชั้นของนักโทษเด็ดขาด โดยอ้างอิงจากเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์และแนวทางการบริหารงานราชทัณฑ์เชิงพัฒนา⁵ การจำแนกชั้นนักโทษเด็ดขาด (Convicted Prisoners Classification) ถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการบริหารจัดการผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้การลงโทษและการฟื้นฟูเป็นไปอย่างเป็นระบบ มีความเป็นธรรม และช่วยส่งเสริมให้ผู้ต้องขังสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างสร้างสรรค์ทั้งนี้ กรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้นักโทษเด็ดขาดต้องเข้าสู่กระบวนการประเมินและจำแนกชั้นในด้านพฤติกรรม ระยะเวลาการรับโทษ และผลของการพัฒนาตนเอง ซึ่งกระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในระบบเรือนจำ โดยเน้นการรักษาความปลอดภัย ความเท่าเทียม และพัฒนาพฤติกรรมของ

⁴ กรมราชทัณฑ์, รายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปีประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558 (กรมราชทัณฑ์ 2558) 41-45

⁵ นริศร์พ วรรณพัฒน์ กฎหมายบังคับโทษ ปัญหาเกี่ยวกับการสงเคราะห์หลังปล่อย(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2560).

⁶ มนตรา วามวาจา แนวทางการพัฒนาการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดหลังปล่อยตัว(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล 2555).

ผู้ต้องขังให้มีความเหมาะสม การดำเนินการดังกล่าวไม่เพียงทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในเรือนจำ แต่ยังสะท้อนการบริหารจัดการที่เป็นระบบ และยุติธรรมในเชิงโครงสร้าง บทความนี้จะศึกษาแนวคิดและหลักปฏิบัติของกระบวนการเหล่านี้ รวมทั้งพิจารณาปัญหาและแนวทางที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความเป็นธรรม หลักการจัดและเลื่อนชั้นนักโทษ กระบวนการจัดชั้นนักโทษคดีอุกฉกรรจ์มุ่งจำแนกผู้ต้องขังออกเป็นกลุ่มตามลักษณะของคดี พฤติกรรม และความเสี่ยงที่มีต่อสังคม หรือบุคคลในเรือนจำ ด้วยเกณฑ์อย่างเช่น ประวัติการทำผิดแบบซ้ำ ๆ การปฏิบัติตัวขณะถูกควบคุม และโอกาสในการปรับปรุงตัว ส่วนการเลื่อนชั้นนักโทษนั้นจะได้รับการพิจารณาจากความก้าวหน้าด้านพฤติกรรม การมีระเบียบวินัย และความตั้งใจพัฒนาความสามารถของตนเอง

ซึ่งความเท่าเทียมและความยุติธรรมในกระบวนการ ความโปร่งใสและปราศจากอคติเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการจัดและเลื่อนชั้นนักโทษ เพื่อลดความลำเอียงและส่งเสริมความเป็นธรรมให้กับผู้ต้องขังทุกคน ควรมีการกำหนดเกณฑ์ที่แน่ชัดและใช้หลักเกณฑ์มาตรฐานเดียวในการประเมินผู้ต้องขังทุกคนอย่างเท่าเทียม การเปิดโอกาสให้นักโทษแสดงความเห็นหรือท้วงติงหากมองว่าการประเมินมีความไม่ถูกต้อง ยังเป็นวิธีทางหนึ่งที่จะช่วยคุ้มครองสิทธิเหล่านี้ด้วย การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การจัดชั้นและเลื่อนชั้นให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยวิธีการที่เป็นระบบ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การประยุกต์ใช้ทรัพยากร ที่รวมไปถึงความพร้อมจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ กระบวนการนี้ต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเทคโนโลยี เช่น ระบบจัดเก็บข้อมูลดิจิทัล ซึ่งช่วยรวบรวมและติดตามข้อมูลการประเมินที่มีความถูกต้องแม่นยำ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความเชี่ยวชาญผ่านการอบรมอย่างเหมาะสม กระบวนการทำงาน และปัญหา แม้เป้าหมายของกระบวนการจะชัดเจน แต่ยังคงเผชิญความท้าทายต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรที่จำกัดหรือสถานการณ์ที่แออัดภายในเกิดเรือนจำ อคติจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ รวมถึงธรรมชาติที่จำเป็นต้องใช้เวลาของกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม อาจทำให้บางช่วงความล่าช้าในขั้นตอนการเลื่อนชั้น ปัญหาเกี่ยวกับการจัดชั้นและการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์หรือคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชน ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้อยู่ในชั้นต้องปรับปรุงมาก ตามกฎกระทรวง ข้อ 3 (5) โดยที่ผู้กระทำผิดได้กระทำไปโดยขาดสติสัมปชัญญะ หรือโดยอหังการเหี้ยมโหด ให้อยู่ในชั้นต้องปรับปรุงมาก การจัดชั้นและการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์ ซึ่งมีปัญหาและแนวทางแก้ไขตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 กระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจน์ับเป็นขั้นตอนที่แสดงถึงคุณภาพและประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมของระบบราชทัณฑ์ในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในส่วนนี้ยังคงพบความท้าทายและปัญหาหลายประการ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงอย่างเป็นระบบตามหลักการที่กำหนดภายใต้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสในการบริหารจัดการและเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคมต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรกในปัญหาของกระบวนการจัดชั้น และเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์ คดี สะเทือนขวัญ หรือคดีที่เป็นที่สนใจ ของประชาชน การจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์หรือ คดีที่สะเทือนขวัญในประเทศไทยยังคงพบปัญหาหลายประการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเพื่อให้กระบวนการมีความ โปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากขึ้น แม้ว่า พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 จะได้กำหนดเกณฑ์ในการ จัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษไว้แล้ว แต่ในทางปฏิบัติกลับมีความคลาดเคลื่อนในการดำเนินการ เช่น ขาดความ ชัดเจนในเกณฑ์การพิจารณา การประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักโทษและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อ สังคม รวมไปถึงปัญหาขั้นตอนที่ล่าช้า ซึ่งบางครั้งอาจทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในกระบวนการตัดสินใจของ เจ้าหน้าที่ และส่งผลเสียต่อสิทธิเสรีภาพของนักโทษ รวมทั้งความไว้วางใจของสังคมที่มีต่อระบบราชทัณฑ์ อีก หนึ่งปัญหาที่สำคัญคือ ทรัพยากรที่จำกัด ทั้งในด้านบุคลากรที่ขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ผู้ชำนาญการ ด้านการวิเคราะห์พฤติกรรม และการขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ทำให้กระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้น นักโทษไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การจัดชั้นและเลื่อนชั้นในกรณีของคดี อุกฉกรรจ์ซึ่งมีลักษณะพิเศษในการกระทบต่อความปลอดภัยของสังคม ยังพบว่ามีการใช้แนวปฏิบัติที่ไม่ เหมาะสมหรือไม่ละเอียดรอบคอบในการประเมินความเสี่ยงของผู้ต้องขัง ส่งผลให้การจัดชั้นในบางกรณีไม่ได้ ตอบสนองต่อความจำเป็นในการป้องกันความเสี่ยงในระดับสูง

ปัญหาที่เกิดจากการ ลดชั้นนักโทษอย่างฉับพลัน เมื่อมีการกระทำผิดซ้ำหรือคดีใหม่ระหว่างการรับ โทษ ก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ การลดชั้นโดยไม่พิจารณาพฤติกรรมก่อนหน้า นี้ อาจทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกหมดกำลังใจและกระทบต่อกระบวนการฟื้นฟูในระยะยาว ทั้งนี้ การลดชั้นในกรณีนี้ ควรจะต้องมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนและยุติธรรม เพื่อไม่ให้กระทบต่อการพัฒนาตนเองของผู้ต้องขัง ข้อเสนอในการ ปรับปรุงกระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษในคดีอุกฉกรรจ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเพิ่มความยุติธรรม และประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

ประเด็นที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ใบอบรมในการสอบเลื่อนชั้นของนักโทษเด็ดขาดที่กระทำ ความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ เมื่อมีกระบวนการการใช้ "ใบอบรม" ในการพิจารณาเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดี อุกฉกรรจ์เป็นประเด็นที่กำลังได้รับความสนใจและวิพากษ์วิจารณ์ในวงกว้าง เนื่องจากการใช้ใบอบรมเป็น เกณฑ์ในการเลื่อนชั้นอาจไม่ได้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แท้จริงของนักโทษ โดยเฉพาะในคดี อุกฉกรรจ์ที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยของสังคม การใช้ใบอบรมที่ไม่ผ่านการตรวจสอบอย่างรอบคอบอาจ นำไปสู่การเลื่อนชั้นที่ไม่เหมาะสมและขาดความยุติธรรม ซึ่งทำให้เกิดข้อสงสัยในความโปร่งใสและความ น่าเชื่อถือของกระบวนการ จึงควรใช้ใบอบรมเป็นเพียงหนึ่งในหลายปัจจัยในการประเมิน โดยไม่ควรเป็นปัจจัย หลักที่ตัดสินใจในการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด การจัดชั้นและการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในกรอบของ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังสามารถกลับเข้าสู่สังคม

ได้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะกับนักโทษที่กระทำผิดในคดีอุกฉกรรจ์ที่ต้องการการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญคือกระบวนการที่ใช้ทรัพยากรที่จำกัดทั้งในด้านบุคลากรและการติดตามผล รวมทั้งการขาดการใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการประเมินพฤติกรรมและการพัฒนาของนักโทษ การจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมและการใช้เทคโนโลยีเช่น Big Data จะช่วยให้กระบวนการนี้มีประสิทธิภาพและความแม่นยำมากยิ่งขึ้น สุดท้ายนี้ การจัดการนักโทษในคดีอุกฉกรรจ์ต้องมีความสมดุลระหว่างการฟื้นฟูผู้กระทำผิดและการรักษาความปลอดภัยของสังคม ระบบราชทัณฑ์ต้องมุ่งสู่การพัฒนากระบวนการที่มีความโปร่งใส ยุติธรรม และสามารถยกระดับการจัดการให้ดีขึ้นในทุกด้าน โดยเฉพาะการประเมินและการใช้ใบอบรมในการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด ควรมีการตรวจสอบที่เข้มงวดและใช้ข้อมูลจากหลายภาคส่วนเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่แม่นยำที่สุด เพื่อความเป็นธรรมและการปกป้องความปลอดภัยของสังคมในระยะยาว

ประเด็นสุดท้าย ปัญหาเกี่ยวกับการจัดชั้นใหม่ในคดีที่ 2 หรือคดีหลัง ที่มีผลให้ชั้นลดลง พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายสำคัญที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมและส่งเสริมการฟื้นฟูเพื่อเตรียมผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคมอย่างมั่นคง แม้ว่าโครงสร้างการจัดชั้นและเลื่อนชั้นจะมุ่งเน้นที่การประเมินความเสี่ยงและพฤติกรรมของนักโทษ แต่กระบวนการนี้ยังคงประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำหรือมีคดีใหม่ในระหว่างรับโทษ ซึ่งมักนำไปสู่การลดชั้นทันทีโดยไม่มีการพิจารณาถึงพฤติกรรมที่ดีในช่วงเวลาที่ผ่านมา ปัญหาหลักของการจัดชั้นในกรณีที่มีคดีใหม่คือการลดชั้นของผู้ต้องขังโดยทันที ซึ่งอาจดูเหมือนเป็นการลงโทษที่เกินควร เนื่องจากไม่พิจารณาถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปก่อนหน้านี้ การลดชั้นอย่างฉับพลันทำให้เกิดความรู้สึกสิ้นหวังและหมดกำลังใจในการปรับปรุงพฤติกรรมของผู้ต้องขัง ส่งผลกระทบต่อกระบวนการฟื้นฟูในระยะยาว นอกจากนี้ยังขาดกรอบเกณฑ์ที่ชัดเจนและรัดกุมในการพิจารณาการลดชั้น ซึ่งอาจถูกมองว่าไม่เป็นธรรมและลดประสิทธิภาพของการฟื้นฟู เพื่อแก้ไขปัญหาี้ ควรมีการพัฒนากระบวนการจัดชั้นที่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างยั่งยืน และใช้การประเมินจากข้อมูลหลายด้าน รวมถึงการพิจารณาผลกระทบของคดีใหม่และการกระทำผิดซ้ำ เพื่อไม่ให้เกิดการลดชั้นที่ไม่ยุติธรรมและไม่กระทบต่อการฟื้นฟูผู้ต้องขัง การจัดระบบที่โปร่งใสและเป็นธรรมจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบราชทัณฑ์ และเพิ่มโอกาสในการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

---

⁷ นัทธี จิตสว่าง, แนวทางการขับเคลื่อนข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ไปสู่การ ปฏิบัติในงานราชทัณฑ์ของไทย (GotoKnow, 20 เมษายน 2013) สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2562

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคะบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดชั้นและเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์ คดีสะเทือนขวัญ หรือคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชน ตามกฎกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด พ.ศ. 2562 การจัดชั้นนักโทษเด็ดขาดในกลุ่มนี้มักถูกกำหนดให้อยู่ในชั้นที่ต้องปรับปรุงมาก โดยมีข้อกำหนดที่เข้มงวดในการเลื่อนชั้น ซึ่งอาจไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงและลักษณะพฤติกรรมของนักโทษที่ได้รับการบรรเทาโทษหรือมีเหตุการณ์บรรเทาโทษที่ทำให้พฤติกรรมของเขาได้รับการปรับปรุงไปแล้ว ดังนั้นจึงเสนอแนะให้แก้ไขกฎกระทรวงในส่วนนี้โดยให้กรรมการเรือนจำพิจารณาจัดชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์ตามความเหมาะสม โดยสามารถจัดอยู่ในชั้นกลางหรือชั้นต้องปรับปรุงตามกรณีที่เหมาะสม พร้อมกับปรับการพิจารณาเลื่อนชั้นให้อยู่ในกรอบเวลาที่ยืดหยุ่นขึ้น ซึ่งจะทำให้กระบวนการดำเนินงานมีความยืดหยุ่นและเป็นธรรมมากขึ้น

การใช้บอรรถในการเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์

หนึ่งในปัญหาที่สำคัญในการพิจารณาเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาดในคดีอุกฉกรรจ์คือการใช้บอรรถเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจ การอบรมเหล่านี้อาจไม่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักโทษอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในกรณีที่นักโทษกระทำผิดในคดีอุกฉกรรจ์หรือคดีที่มีความร้ายแรงตามที่เป็นที่สนใจของประชาชน จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กระบวนการพิจารณา มีความยืดหยุ่นและโปร่งใสมากขึ้น โดยแนะนำให้แก้ไขกฎกระทรวงเพื่อเพิ่มช่องทางในการพิจารณาเลื่อนชั้นสำหรับผู้ต้องขังคดีอุกฉกรรจ์ที่แสดงพฤติกรรมดีเยี่ยม เช่น ผ่านการอบรมเฉพาะหรือมีผลงานดีเด่น ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเลื่อนชั้นและกระตุ้นให้ผู้ต้องขังมีความกระตือรือร้นในการปรับปรุงตนเอง

การพัฒนาหลักสูตรอบรมเฉพาะสำหรับคดีอุกฉกรรจ์ โดยเน้นการปรับทัศนคติและพัฒนาทักษะชีวิตอย่างตรงจุด จะช่วยเสริมสร้างกระบวนการฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความรุนแรงของคดี นอกจากนี้ยังควรใช้ระบบการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ที่ละเอียดและเป็นกลางในการพิจารณาเลื่อนชั้น ซึ่งจะทำให้การพิจารณาผลการอบรมมีความแม่นยำและไม่พึ่งพาเพียงแต่การเรียนหลักสูตรเท่านั้น การใช้ระบบการประเมินบุคคลที่เข้มข้นจะช่วยให้การพิจารณาเลื่อนชั้นมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละบุคคลมากขึ้น

ปัญหาการจัดชั้นใหม่ในกรณีที่กระทำผิดหลายคดี อีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการจัดชั้นคือกรณีที่นักโทษเด็ดขาดกระทำผิดหลายคดี โดยเฉพาะในกรณีที่คดีหนึ่งได้รับการพิพากษาถึงที่สุดและมีการจัดชั้นแล้ว แต่ต่อมามีคดีอื่นมีคำพิพากษาถึงที่สุดและส่งผลให้ต้องมีการลดชั้นหรือจัดชั้นใหม่ตามกฎกระทรวง ซึ่งเป็นการทำให้ผู้ต้องขังต้องเสียสิทธิในการเลื่อนชั้นที่เคยได้รับไปแล้ว แม้ว่าพฤติกรรมของเขาในคดีแรกจะมีความเหมาะสมตามมาตรฐานของการเลื่อนชั้นอยู่แล้ว ดังนั้นควรมีการแก้ไขข้อกำหนดให้การจัดชั้นในกรณีนี้ไม่จำเป็นต้องลดลงหากผู้ต้องขังได้ผ่านการพิจารณาเหตุบรรเทาโทษจากคณะกรรมการเรือนจำแล้ว และหากการ

เลื่อนชั้นในคดีแรกได้ผ่านการพิจารณาแล้วไม่จำเป็นต้องจัดชั้นใหม่ในกรณีที่คดีใหม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว แต่จะมีการเพิ่มโทษหรือกระทำผิดตามประกาศกระทรวงยุติธรรม

การแก้ไขข้อกำหนดในกรณีที่นักโทษกระทำความผิดหลายคดีจะช่วยลดปัญหาการถูกลดชั้นโดยไม่เป็นธรรม และทำให้กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนา นักโทษมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่แท้จริงมากขึ้น กระบวนการเหล่านี้ไม่เพียงช่วยให้เกิดความยุติธรรม แต่ยังเสริมสร้างระบบการจัดการนักโทษที่มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน สร้างความมั่นคงให้กับสังคม และเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- กฎกรุงเทพ (Bangkok Rules, UN 2010) และ มาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (UN Standard Minimum Rules – Mandela Rules)
- กรมราชทัณฑ์, รายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปีประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558 (กรมราชทัณฑ์2558) 41-45
- กำหนดเกณฑ์การจำแนกโดยละเอียด คู่มือการจำแนกผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์ (Correctional Classification Handbook) ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติภายในเรือนจำ
- ทฤษฎีอาชญาวิทยาเชิงคลาสสิก (Classical Criminology) – Cesare Beccaria
- นริศร์พ วรรณพัฒน์ กฎหมายบังคับโทษ ปัญหาเกี่ยวกับการสงเคราะห์หลังปล่อย(วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ 2560)
- นัทธี จิตสว่าง, แนวทางการขับเคลื่อนข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ไปสู่การ ปฏิบัติในงานราชทัณฑ์ของ ไทย (GotoKnow, 20 เมษายน 2013) สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2562
- นันทนา ชัยจิตวนิช ความเป็นไปได้ในการพัฒนาบทบาทขององค์กรเอกชนต่อการ สงเคราะห์หลังปล่อย ศึกษา เฉพาะกรณีองค์กรเอกชนในกรุงเทพมหานคร
- บทความในวารสาร พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560
- มนตรา งามวาจา แนวทางการพัฒนาการสงเคราะห์ผู้กระทำผิดหลังปล่อยตัว (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล 2555)
- มาตรฐานสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ (Mandela Rules, 2015)
- ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการจำแนกผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561